

דגם תשובות לשאלון בתנ"ך לעולים חדשים, לבתי הספר דתיים

מס' 002374, קיץ תשע"ז

1. בראשית פרק ל"ז, פרק מ"א

- א. (1) בחלום הראשון חלם יוסף שהוא ואחיו מקבצים שיבולים לאלומות בשדה, האלומה שלו ניצבת זקופה וכל שאר האלומות מקיפות אותה ומשתחוות לה.
האחים ראו בחלום ביטוי לרצון שלו לשלוט עליהם.
(2) בחלום השני חלם יוסף שהשמש, הירח ואחד עשר כוכבים משתחוים לו.
הבדלים בין החלום הראשון לחלום השני של יוסף (יש לציין הבדל אחד):
— מקום ההתרחשות: שדה לעומת שמים
— המשתחוים בחלום: אלומות בשדה לעומת צבא השמש
— המשתתפים בחלום על פי הנמשל שלו: יוסף ואחיו לעומת אחי יוסף וגם הוריו
— או כל הבדל מבוסס אחר.
- ב. (1) ראובן הציע לאחים להשליך את יוסף לבור, אך כוונתו האמתית הייתה להוציא אותו מן הבור ולהחזירו ליעקב.
(2) יהודה כינה את יוסף "אחינו בשרנו", כדי לעורר רגשות חמלה ובכך למנוע את הריגתו ולמכרו לעבד.
ג. החולם היה פרעה. יש לתאר תוכן של אחד משני החלומות:
חלום אחד: שבע פרות שמנות ובריאות עלו מן היאור ואחריהם עלו מן היאור שבע פרות רזות ובלעו את הפרות השמנות, אך הן נשארו רזות.
חלום שני: שבע שיבולים טובות ומלאות צמחו מתוך גבעול אחד ואחריהן צמחו שבע שיבולים דקות וריקות. השיבולים הדקות והחולות בלעו את השיבולים הבריאות והמלאות.
ההשפעה על יוסף: בעקבות פתרון החלומות הוצא יוסף מבית האסורים ונעשה משנה למלך פרעה.

2. בראשית פרק ל"ט

- א. (1) פוטיפר הבין זאת בעקבות ההצלחה של יוסף בכל דבר שעשה אן שם ה' שגור בפיו.
(2) גם פוטיפר זכה לברכה (ולשפע) בכל רכושו בבית ובשדה.
ב. נימוק אחד: זו תהיה פגיעה באמונו וחוסר הכרת הטוב כלפי פוטיפר אדונו. נימוק שני: זה יהיה חטא מוסרי חמור גם בעיני ה'.
ג. (1) ההצלחה של יוסף התבטאה במינויו על ידי שר בית הסוהר להיות אחראי על כל שאר האסירים.
(2) גם פוטיפר וגם שר בית הסוהר סמכו על יוסף באופן מלא ונתנו לו יד חופשית:
ביסוס: "איננו גדול בבית הזה ממני ולא חשך ממני מאומה..." (פסוק ט')
"אין שר בית הסוהר רואה כל מאומה בידו". (פסוק כ"ג)

3. בראשית פרק מ"ה

- א. (1) יוסף ביקש זאת כדי לשמור על כבודם של אחיו — שלא יוודע ברבים חטא מכירתו אן כדי לשמור על כבודו שלו — שלא ידעו שהוא נמכר על ידי אחיו
אן כי הוא חשש שיבכה מרוב התרגשות ולא רצה שעבדיו יראו אותו במצב כזה.
(2) יוסף אמר להם שמכירתו הייתה חלק מתכנית א-להית ובסופו של דבר היא הובילה להצלה של אנשים רבים מרעב.

- ב. (1) יוסף אמר לאחיו לא לריב/לא לכעוס זה על זה בדרכם חזרה לכנען מפני שחשש שעכשיו, לאחר שנגלה אליהם והזכיר להם את מעשיהם, יאשימו זה את זה במכירתו.
- (2) התגובה הראשונה של יעקב הייתה חוסר אמונה באמיתות דבריהם (לקבל גם פירוש כלשהו למילים "ויפג לבו" — הלב שלו דפק, הרגיש שהוא מקבל התקף לב וכדו').
- ג. מאפיינים של יוסף העולים מתוך דבריו בפסוקים אלה (יש לציין אחד):
חיבור עמוק להשגחת ה', ייחוס הצלחתו לעזרה מאת ה' ולא ליכולותיו שלו. לקבל גם: ענווה, שם שמים שגור על פיו.

4. דברים — יחידת הברית, יחידת "הארץ הטובה"

- א. (1) מצוות מתחום האמונה על פי פסוקים ד'-ה' (יש לציין שתיים): — אמונה באחדות האל-ל, אהבת ה', יראת ה', מוכנות למסור את הנפש על האמונה בה'.
- (2) מצוות על פי פסוקים ז'-ט' (יש לציין שלוש): לימוד תורה יומיומי מתמיד וקבוע, שינון התורה, לימוד התורה לדור הילדים, הנחת תפילין של ראש, הנחת תפילין של יד, כתיבת מזוזות.
- ב. (1) תכונות טובות של ארץ-ישראל על פי הפסוקים (יש לציין שלוש):
יש בה הרבה מקורות מים,
יש בה פרות משובחים,
לא צריך לעבוד קשה כדי לעבוד בה את האדמה,
יש בה משאבי טבע.
- (2) המצווה: ברכת המזון (לאחר הארוחה).
- ג. (1) בארץ-ישראל הגשמים משקים את היבולים (ללא מאמץ מצד החקלאי) ואילו במצרים החקלאי משקה בעצמו (ברגלו) את היבולים ממי הנילוס.
- (2) רק בארץ-ישראל יש השגחה קבועה ומתמדת של ה', אֲנִי רק בארץ-ישראל הגשמים תלויים בקיום מצוות.

5. דברים — יחידת "פתח תפתח"

- א. (1) עוני חמור מאוד אֲנִי גִּבְהָה שאין לו אפשרות להחזיר, אֲנִי אמה עבריה שאביה מכרה.
- (2) האדון מצווה לרצוע את אוזנו של העבד. (לעשות חור באוזן שלו).
- ב. (1) עם שחרור העבד העברי, האדון מצווה לתת לו מענק (מן הצאן, מן הגורן ומן היקב).
- (2) הנימוק (על פי רש"י לפסוק ט"ו): כשם שה' הוציא את ישראל מעבדות מצרים עם רכוש מבתי המצרים כך יש לתת לעבד מרכוש אדונו.
- ג. (1) עקרונות (יש לציין שניים): שמירה על כבודו של העני, דאגה לשיקומו של העני, חינוך האדם הנותן.
- (2) המצווה לתת מענק לעבד המשתחרר מחנכת את האדון לנתינה ולחמלה / מזכירה לאדון שגם הוא יכול היה למצוא את עצמו במצבו של העבד ושהרכוש שהוא נותן לו ממנו אינו באמת שלו.
אֲנִי מענק השחרור נועד לסייע בשיקומו של העבד המשתחרר ולמנוע ממנו לחזור שוב לחיי עוני מוחלט, שעלולים להביא אותו לידי גניבה.

6. מלכים ב, פרק כ"ב

- א. (1) ספר התורה נמצא בעקבות בדק הבית (פעילות השיפוץ והשיקום של בית המקדש).
- (2) יאשיהו קרע את בגדיו לאות אבל על הפורענות שעתידה לבוא עליו ועל עמו, וביקש משריו לדרוש את ה' על כך — לברר מה עליהם לעשות בעקבות הגילוי.
- יאשיהו הגיב כך כי הבין מן הכתוב בספר התורה שפורענות צפויה על שלא שמרו את מצוות התורה.
- ב. (1) חולדה ניבאה פורענות קשה למלכות יהודה.

(2) ליאשיהו עצמו ניבאה שימות לפני בוא הפרענות ויבוא אל קבר אבותיו בשלום.

7. עזרא, פרק א'

- א. (1) לפי דברי כורש הוא פרסם את הצהרתו בעקבות התגלות ה' אליו (ה' עורר את רוחו).
(2) ההצהרה אפשרה ליהודים לעלות לארץ־ישראל, לבנות את בית המקדש וכן לשלוח תרומות מבבל לירושלים (יש לציין שני דברים שהתאפשרו בעקבות ההצהרה).
ב. נבוכדנצר לקח את כלי בית ה' מהמקדש בירושלים לבבל.
כורש הוציא את כלי בית ה' (ממחסנים שבהם הם היו מאוחסנים בארמון) ומסר אותם לשבצר.
שבצר העלה את כלי בית ה' מבבל לירושלים.

8. נחמיה פרק א', פרק ב'

- א. (1) נחמיה שמע מחנני על שרפת חומות ירושלים ושבירתן.
בתגובה על דברים אלה נחמיה בכה, התאבל, צם והתפלל.
(2) נחמיה הזכיר את ההבטחה להשיב את ישראל לארצם (אם ישובו אל ה' וישמרו מצוותיו).
ב. (1) נחמיה היה שר המשקים של ארתחשסתא.
(2) נחמיה ביקש מה' שארתחשסתא ירחם עליו וימלא את בקשתו, ומארתחשסתא ביקש נחמיה להרשות לו לעלות לירושלים ולבנות את חומות ירושלים.

9. תהילים, כ"ג

- א. (1) דוגמאות מפסוקים אִי-ג' של הדאגה של הרועה לצאן (יש לציין שתיים):
"בְּנֵאֹת דָּשָׁא נְרַבִּיצְנִי" — רועה את הצאן / מושיב את הצאן לנוח במקום שבו דשא רך למאכל ולמנוחה.
"עַל מֵי מְנַחֹת נְהַלְנִי" — לוקח את הצאן למקום שבו מי שתיה הזורמים בנחת, ומהם אפשר לשתות בביטחון וברוגע.
"יְנַחֲנִי בְּמַעְגְלֵי צֶדֶק" — מוליך את הצאן במקומות נוחים ולא מסוכנים, דואג שהצאן לא יטעה בדרך.
(2) השבט — מסמל ייסורים וניסיונות / את מידת הדין.
המשענת — מסמלת הצלה, עזרה / את מידת הרחמים.
ב. (1) המשל: מארח שמטפל באורח שלו, מציע לו ארוחה, מגן עליו מפני אויבים.
(2) הבקשות על פי פסוק ו' (יש לציין אחת): שיהיה לו טוב בחייו, שיחוש רק את החסד של ה' (ולא את מידת הדין), שיזכה לקרבת ה'.

10. תהילים, קכ"א

- א. (1) ההרגשה של המתפלל: פחד / חרדה / דאגה / חוסר ביטחון / מצוקה.
(2) ה' שומר על האדם ונמצא אֶתוֹ כל הזמן (גם כאשר לא רואים אותו או לא מרגישים בקיומו כמו צל שנמצא כל הזמן עם האדם).
ב. (1) ביטויים מפסוקים וִי-ח' שמתארים את ההשגחה בכל זמן (יש לצטט שניים):
"יומם השמש לא יככה וירח בלילה" / ישמור צאתך ובואך" / "מעתי ועד עולם".
(2) בפסוקים אִי-ב' יש דיבור בגוף ראשון נוכח — "עזרתי" / "אשא עיניי", ובפסוקים גִי-ח' הדיבור הוא בגוף שני (מדברים אל מישהו אחר ולא אדם שמדבר אל עצמו או אל ה'): "ישמורך" / "צאתך" / "בואך".